

Rudolf Brajčić

NEKI PROBLEMI EVANGELIZACIJE

Evangelizacija, o kojoj će raspravljati ovogodišnje zasjedanje biskupa u Rimu (Rimska sinoda), danas se odvija u urbaniziranom, industrijskom, sekulariziranom svijetu, koji već doživljava zoru postindustrijske civilizacije. Radi se, dakle, o evangelizaciji drugog ambijenta nego što je bio onaj u doba klasične evangelizacije. Kad kažemo da se radi o drugom ambijentu nego što je bio nekoć, mislimo reći da se radi o dva bitno različita ambijenta, a ne samo donekle i u neku ruku različnim. To nas vodi na misao da bi i evangelizacija trebala da izgleda nekako drukčije nego što je izgledala u svom klasičnom obliku.

Stoga, tko piše o problemima i načinima današnje evangelizacije, doći će — to možemo već unaprijed reći — i do nekih većih ili manjih misli i refleksija, koje ne moramo nužno naći u dosadašnjoj praksi naviještanja Radosne vijesti.

1. Danas je fenomen organizacije prerastao u gigantske oblike. Kakva organizacija stoji iza vođenja modernog rata, kakva iza lansiranja ljudi na Mjesec, kakva iza ekonomskih planova, kakva iza političkog djelovanja pojedinih država i ujedinjenih naroda, kakva iza sindikalnih udruženja i ekonomskih giganata!

Na drugoj strani stoji Crkva sa svojom organizacijom propovijedanja Božje riječi i dijeljenja sakramenata. Sav se njezin Kodeks svodi na propise o službi Božjoj, o valjanosti i dopustivosti sakramentalnog djelovanja. Gdje je ta silna organizacija Crkve? Kad današnji čovjek čuje riječ »organizacija«, odmah pomisli na svjetske moćne organizacije, kako one danas izgledaju. Crkva pak ne pruža sliku svjetske organizacije, izgrađene po tipu današnjih organizacija, a niti ona može pretendirati na to. Njezin je cilj duhovan, pa ne ovisi sav o organizaciji. Njezino je što bolje organizirati i zaštititi širenje Božje riječi i što bolje dijeljenje sv. otajstava. Dakle, što bolje organizirati davanje spasenja, koje, konačno ne ovisi o organizaciji, tako da je organizacija Crkve, iako potrebna, potisnuta u drugi plan. Crkva nikad ne može postati organizacijski gigant, tj. čudo organizacije koje bi se mjerilo s današnjim organizacijama čudesnih razmjera.

Kako su naši vjernici, a nevjernici još više, baš Katoličku Crkvu navikli smatrati organizacijom visokog tipa, Crkva ih danas sa svojom neuglednom organizacijom u odnosu prema svjetskim organizacijama razočarava, smatraju je nazadnom, misle da je zatajila, srame se je. U spletu svjetskih organizacija ne igra kao organizacija neku posebnu ulogu. Iz mnogih je organizacija i istisnuta. Nema je. Tamo nije vidljiva. Vjernike, navikle da u Crkvi gledaju moćnu organizaciju, to zbunjuje i obeshrabluje. I, što je još gore, ne vide mogućnosti da bi se Crkva mogla izgraditi u svjetsku organizaciju današnjeg tipa.

Stoga upotreba riječi »organizacija« za Crkvu danas Crkvi samo škodi. Bolje bi je bilo nazivati »sakramentom« ili »otajstvom spasenja«, što je onda jednako, i još više, nego što je organizacija. Ne moramo se bojati da ćemo time omalovažiti njezinu socijalnu strukturu. Sakramente zovemo otajstvima ili tajnama pa ih sve dosad nismo spiritualizirali, nego se uza sve to čvrsto držimo vode, kruha, vina, ulja. Dapače, budući da ih zovemo tajnama, a ne vodom, kruhom itd., postali smo vrlo osjetljivi, što i kako raditi s tom vodom, s tim kruhom, pa smo izgradili liturgiju, ishodeći iz tajna u vidljivost, a ne obratno. Kad bismo prešli na to da Crkvu nazivamo sakramentom, ne samo da bismo vjernike oslobodili prije spomenute poteškoće, nego bismo i vanjsku stranu Crkve, njezinu organizaciju bolje izgradili prema potrebi i zahtjevima misterija koji je u Crkvi. Na primjer, ako je Crkva vrhunjavno otajstvo, zbilja je neshvatljivo kako bi se to otajstvo u vidljivosti moglo prokazivati i podržavati političkim, ekonomskim ili diplomatskim strukturama u Crkvi.

Ovdje se ne ide za tim da se daje tako privlačiva slika Crkve da bi ljude snažno k sebi privlačila. Kristovo otajstvo nije tako privlačivo. Ovdje se ide za tim da se odmakne ono što ne odgovara stvarnosti i k tome ljude može smetati, nas pak odvodi na krivi put, a to je nazivanje Crkve organizacijom.

2. Na svijetu danas žive razne kulture na različitom razvojnom stupnju. Dok je kultura i civilizacija u Evropi dostigla visok stupanj, civilizacije i kulture nerazvijenih naroda još se nalaze na niskom razvojnom stupnju. Kršćanstvo koje je živjelo i raslo u Evropi razvilo se sukladno stupnju evropske civilizacije. Neshvatljivo je da bi kršćanstvo na tom stupnju razvoja mogli poprimiti narodi s nižim razvojnim stupnjem kulture. I misionari se stavljaju pred nesavladive poteškoće kad kršćanstvo žele u obliku najviše civilizacije i kulture usaditi među narode s manje razvijenim civilizacijama i kulturama.

Ne bismo li se tu mogli na nešto podsjetiti?

Ni kršćanstvo nije bilo uvijek razvijeno kao što je ono danas. Uzmemo li organizaciju, vidimo da na početku nije bila tako razvijena kao danas. Patrijarhalna tradicija dovoljno je osiguravala čvrstoću. I glede crkvene nauke možemo ustanoviti napredak kroz povijest. Na primjer, Pseudo-Dionizije nabraja šest, a ne sedam sakramenata, a među

tih šest sakramenata ubraja monaško posvećenje i pokop. Time svakako nije zanijekao ženidbe i drugih, ali savršeno ne sintetizira nauk o broju sakramenata. Petar Damjanski spominje dvanaest sakramenata, pa među njima kraljevsko pomazanje, posvećenje crkve, posvećenje kanonika, monaha, koludrica i pustinjaka. I opet nesavršeno uočavanje sakramentalne stvarnosti u cjelini. Prije sv. Tome nismo imali tako čvrste i sveobuhvatne sinteze crkvenog nauka, prije egzistencijalista nismo posjedovali egzistencijalističkog naglaska, a prije neomarksista nismo imali izgrađenog pojma praksisa itd. Prema tome, u samom se kršćanstvu vidi povijesni razvoj unutar članaka vjere.

Sad bismo stavili pitanje: kad već u kršćanstvu možemo razlikovati razne povijesne sukcesivne razvojne faze, zašto ne bi u istom vremenu danas mogle simultano postojati razne razvojne faze kršćanstva, jedna, recimo, u Evropi, a jedna u Africi, već prema razvojnom stupnju na pojedinim kontinentima? U lakim nijansama te simultane različite faze kršćanstva postoje. Sva je poteškoća u tome da se odlučimo na radikalno različite razvojne faze. Ako se negdje živi na stupnju razvoja ranog srednjeg vijeka, zašto tamo ne bi kršćanstvo svim svojim elementima, organizacijom, stupnjem naobrazbe klera, sintezom nauke itd. smjelo odgovarati razini, formi i načinu kršćanstva ranog srednjeg vijeka? Dakako da ćemo to kršćanstvo razvijati, a ne ostavljati ga u takvu stanju. Radi se samo o načinu započinjanja kršćanstva kod onih koji nisu na evropskoj razini razvitka. Da li ćemo s njima započeti s početnom apostolskom predajom ili s tom predajom ukoliko je do danas »uznapredovala, uzrasla na temelju razmatranja i proučavanja onih koji vjeruju i u svom srcu razmišljaju«? (DV 8,2) Gdje ćemo ih priključiti? U koju ih godinu kršćanstva primiti da im se naravno približimo? Svakako mislim da je neevanđeoski sud, koji sam čuo od nekih misionara: najveći dio pogana s kojima radim nije još zreo za kršćanstvo; treba ih najprije odgojiti. S tim mentalitetom lako se dode do zaključka da s misijama ne treba žuriti jer s kršćanstvom još ne ide, a i bez njega se mogu spasiti.

3. Važno je procijeniti što možemo od evangelizacije suvremenog svijeta očekivati u bližoj budućnosti. Suvremen svijet nije uspavan religiozni svijet, kao što je svijet u prošlosti katkad bio takav, da bismo ga mogli jednim pokretom masovnijih razmjera probuditi. Čini se da je katolička akcija baš na toj liniji doživjela neuspjeh. Išla je za religioznim buđenjem masa u svijetu u kojem su mase već bile probudene raznim ideologijama. Suvremeni je svijet svojom vlastitom voljom više nego ikada u povijesti, ono što on danas jest, a kao takav dalek je Crkvi. Ne treba to apsolutizirati, ali ako se sjetimo razine znanja danas u svijetu i masovnosti toga znanja, možemo reći da ljudi u povijesti nisu možda nikad stajali pred Bogom s toliko odgovornosti s koliko stoje danas.

Osjećaj osobne odgovornosti, koji je danas u porastu, svjedoči o tome. Ako se, stoga, današnji čovjek udaljio od Boga i od Evanđelja,

učinio je to s odgovornošću pa ga možemo prisposodobiti odraslom čovjeku koji je odbio Božje milosti, koji nije surađivao s Božjim poticajima i koji je postao ne samo običan grešnik nego svojom nevjerom i odmetnik od Boga. S redovitim milostima uz najbolje metode i religiozne pokrete jedva da se može što očekivati od evangelizacije suvremenog svijeta u cjelini u bližoj budućnosti. To je potrebno naglasiti da ne klonemo duhom u evangelizaciji suvremenog svijeta očekujući prenapređene plodove i da ne promašimo u izgrađivanju metoda evangelizacije. Metode koje računaju na dugoročnost svakako imaju prednost. Pri izgradnji metoda moramo se mnogo više obazirati na budućnost nego na sadašnji moment. Time ne želimo današnji moment isključiti. Želimo samo naglasiti da je današnjoj evangelizaciji potrebna posebna koncentracija na svijet koji dolazi. Milosrdni je Bog, dakako, i današnjem svijetu milostiv. I u današnjem svijetu premnoge duše traže Boga. Stoga uz dugoročnu evangelizaciju suvremenog svijeta, kojoj je predmet svijet budućnosti, treba da bude i evangelizacija u suvremenom svijetu onih koji su raspoloženi za Božju riječ. Ali samo na tom ne smijemo se zaustavljati.

Mi tražimo elemente u svijetu koji mogu biti od pomoći za evangelizaciju i nalazimo da su to traženje novoga stila života, oslobođenje od svih oblika zasužnjenosti, razvitak i promicanje čitava čovjeka, traženje smisla života, rastuće nezadovoljstvo s porastom napretka, odbacivanje nametnutih struktura, smisao solidarnosti, traženje autentičnog religioznog iskustva. No nakon toga pronalaska moramo se upitati: odnose li se te prednosti za evangelizaciju u svijetu više na one koji u današnjem svijetu već traže Boga ili na evangelizaciju svijeta koji dolazi? Čini se da se te prednosti u većini slučajeva odnose na one koji u današnjem svijetu već traže Boga. Trebalo bi još većom pomnjom pronaći i one »petlje« za evangelizaciju s kojih se kreće u budućnost. Trebalo bi se stoga za analizu elemenata koji predstavljaju prednost za evangelizaciju pomoći i futurologijom.

4. Tipično je da je Duh Sveti u prvim danima kršćanstva u svojim rukama držao evangelizaciju, osobito njezin pravac. Apostol Pavao nije ga bio dobro shvatio kad mu je zabranio da ne propovijeda u Aziji, tj. u Efezu i Hierapolisu, pa se uputio u unutrašnjost današnje Male Azije. Ne tamo, nego treba ići u obratnom smjeru. Sad je shvatio. Razumio je da Duh Sveti želi da Božja riječ bude prisutna ondje gdje se stvara kultura i civilizacija i odande da se širi unaokolo. Stoga Pavao čezne da što prije stigne do Rima. A to je za Luku, pisca crkvene prve povijesti, tako važno da s Pavlovim dolaskom u Rim završava svoj prikaz o prvoj Crkvi.

Je li se u zadnje vrijeme poklapao centar kršćanstva s izvorima današnje tehničke civilizacije?

Ovdje nam i nehotice pada na pamet na primjer rasprava o knjizi Waltera Elliota o životu P. Izaka Tome Heckera, utemeljitelja kongre-

gacije paulista († 1888), koju je izdao 1891. i u kojoj je razvio neka svoja mišljenja o potrebi prilagođivanja kršćanske vjere novo nastalim uvjetima onoga vremena. Eto Amerike, jednog od izvora današnje tehničke civilizacije. Ali ona živi daleko od središta kršćanstva. Rim je osudio pretjeranosti u teoriji i u praksi Waltera Elliota (amerikanizam). Rezultat je toga bio da regionalna američka Crkva nije bila kadra riješiti složen problem prožimanja Kristom nove tehničke civilizacije u njezinu tamošnjem nastajanju.

Ta potreba poklapanja centra kršćanstva s izvorima suvremene civilizacije ne govori po sebi za njihovo lokalno poklapanje. Ona nužno zahtijeva samo idejnu prisutnost izvora civilizacije u središtu kršćanstva, što se može postići biskupskim sinodama. No za to je potrebno da biskupske sinode skrenu posebnu metodičku pažnju tom pitanju, a da se ne zadovolje razmatranjem problema, ne uočivši gdje se danas i u kakvim oblicima stvaraju pravci sutrašnjeg načina života, koji će ljudima nametnuti određeno mišljenje, doživljavanje i osjećanje.

5. Dobro je imati pred očima analitički pregled elemenata koji mogu biti zapreka za evangelizaciju. No uz taj pogled treba posjedovati te elemente u sintezi koja bi nam više razotkrivala glavni korijen i izvor svih zapreka i razne zapreke dovela u vezu jednu s drugom. Ne učinimo li to, evangelizacijom se možemo lako kompromitirati kod onih kojima pristupamo. Mi danas jasno vidimo da se urbanizacijom, migracijom, mijenjanjem društvenih uvjeta života uopće gube dosadašnja religioznost i spremnost da se prihvati Božja riječ. No da li to izlazi iz urbanizacije, migracije i mijenjanja društvenih uvjeta ili iz nečega drugog? Drugim riječima, je li urbanizacija i migracija neko zlo u sebi, po naravi svojoj zapreka prihvatu Božje riječi ili je ona to zato jer se odvija u klimi današnje sekularizacije i ateizacije? Tradicionalne vrijednosti, kao obitelj, domovina, čast itd., nalaze se u stanju mijenjanja. I ovdje se stavlja pitanje je li svako mijenjanje tradicionalne vrijednosti obitelji, domovine, časti itd. u sebi neko zlo ili je to današnje konkretno mijenjanje izvedeno u atmosferi zatvorene humanizacije na materijaliziranoj podlozi zlo. Jednako je i sa sekularizacijom škola, bolnica i drugih humanih ustanova.

Može se dogoditi da i ne svodeći takve zapreke na izvor i korijen zbog kojeg su zapreka za evangelizaciju, postanemo »neprijatelji« svake urbanizacije, svakog prelaženja humanitarnih ustanova u laičke ruke i svakog mijenjanja tradicionalne vrijednosti obitelji, domovine i časti, premda se moderna obitelj mora prekonstruirati načinom života, pa zato neke domaće vrednote moraju ustupiti mjesto ili dati više mjesta novim domaćim vrednotama, premda se moderna domovina mora bolje sagledati u odnosu prema cijeloj obitelji čovječanstva, koje je danas u njoj prisutno, pa, prema tome, i neke dosadašnje domovinske vrednote moraju ustuknuti pred nekim novim domovinskim vrednotama itd. Pritom ćemo izgubiti osjećaj i smisao dužnosti da nove vrednote uočavamo i da ih

moralno valoriziramo te ćemo se još dugo baviti moralnim ocjenjivanjem vrednota kojih više nema.

6. Nije također dovoljno uočiti pojedine zapreke za evangelizaciju u njihovoj općenitosti. Sekularizacija je zapreka za evangelizaciju, ali i za još neke druge stvari, npr. za kulturni naglasak čovjekova bića. Treba izreći pod kojim je vidom sekularizacija zapreka baš za evangelizaciju. Isto vrijedi za ostale zapreke, npr. za današnje filozofije i moderne, osobito antropološke znanosti. Premalo je reći da su one zapreka utoliko ukoliko ljudima nude znanstvenu interpretaciju čovjeka. Čovjek bi pri tom htio znati koji su elementi u tim znanostima pomoću kojih uspijevaju svojom interpretacijom čovjeka i svijeta ljude nekako zadovoljiti. K tome, čovjek se pita ima li nešto možda u samoj evangelizaciji što povoljno djeluje na prodor modernih znanosti u pravcu rušenja religioznog svijeta.

Ovdje nam pada na pamet »neznanstveni« karakter evangelizacije. Moderan čovjek je naučio živjeti sa znanostima, koje mu donose uvijek nove rezultate, nove uvide, nove vizije. Tko nastupa uvijek s istim, u njemu stvara predodžbu neznanstvenosti.

A ne bi trebalo biti tako. Evangelizacija ne iskorišćuje to što ne naviješta prirodnu vjeru, koja je oskudna onim što vjeruje i koja je temeljena na nepromjenljivosti filozofije, nego objavljenu, povijesnu vjeru širokog spektra odnosa Boga prema čovjeku temeljenu na riječi izrečenoj u stanovitim povijesnim uvjetima pa je otvorena mogućnosti uvijek novog istraživanja tih povijesnih uvjeta i njihovu sve znanstvenijem sagledavanju, i to baš uz pomoć modernih znanosti.

Nažalost, evangelizacija se često ograničuje na elemente naravne religije i na bitne dogme kršćanstva: uglavnom uvijek na isto. Pritom rast u vjeri, o kojem govori saborska konstitucija o Božanskoj objavi u br. 8, shvaća ritmički kontinuirano tako da prenosi novim generacijama nešto što je predstavljalo rast za prošle generacije, mjesto da ga shvati ritmički diskontinuirano, pa da za svoje vrijeme potraži ono što za nj predstavlja rast in eodem sensu — u istom smislu.

7. Za antikni svijet pojava kršćanstva predstavljala je novost. Sigurno je da je doživljaj novosti značio veliku prednost za širenje kršćanstva. S doživljajima novosti bilo je povezano uvjerenje u drukčiju i bolju budućnost, jer se samo iz novoga rađa budućnost, a iz staroga se može jedino repetirati prošlost.

Mi danas kršćanstvo ne možemo učiniti novim doživljajem, jer iskustvo o njemu seže daleko u prošlost. Po drugoj strani okrenutost čovjeka prema novom i prema budućnosti veća je nego ikad. Piše se eshatologija bitka i eshatološka ontologija. Stoga bi trebalo iz kršćanstva izvesti svu moguću teoretsku i praktičnu novost.

Sumnjamo da će kršćanstvo biti ikad znanstveno izgrađeno drugim sistemom nego što je skolastički, koji gradi na temelju zdravoga razuma. Time nije isključena djelomična upotreba drugih sistema u onim dijelo-

vima koji su aktuelnije razgrađeni nego što ih je razgradila skolastika, pogotovo ako ti sistemi nadahnuju suvremen život. Radi se o tome da, na primjer, u kršćanstvu nađemo mjesto za kršćanski shvaćeno marksističko razvijanje čovjeka po radu i obdjelavanju prirode, za kršćanski shvaćen što veći prosperitet u svijetu, za kršćanski shvaćen pojam Marcuseova nerepresivnog društva itd. Očekivali bismo da će se takvo što obrađivati u pastoralnim godištima naših teologa i licencijatskim dvogodišnjim kursevima. Međutim, tamo su se našli opet klasični predmeti, bilo više praktične naravi, bilo više specijalizirani.

8. Mnogo se govori i piše o prevođenju kršćanstva na moderan jezik. Skolastičke su formule nerazumljive, biblijske su daleke i neznanstvene. Istina je, nikad nećemo učiniti dovoljno na približavanju kršćanskog misterija našem ljudskom shvaćanju.

Ipak mi se čini da je jedna komponenta tu zaboravljena. Kad je riječ o nerazumijevanju Biblije i kršćanske teologije od strane modernog čovjeka, obično se misli na jezik i na način pisanja Biblije te na skolastički filozofski instrumentarij kršćanske teologije kao smetnje za shvaćanje kršćanskog misterija, a zaboravlja se na to da je možda još veća smetnja to što ni Biblija ni teologija, apstrahirajući od njihova jezika i načina prikazivanja, ne govore o konkretnoj situaciji čovjeka, u kojoj on danas živi, nego je njihov govor više općenit o čovjeku i o njegovim vezama uopće.

Nešto teološkog govora o današnjim situacijama dobili smo u koncilskim dokumentima, navlastito u *Gaudium et spes*, te u teologijama o zemaljskim vrijednostima. I zanimljivo je da nas ljudi vrlo dobro razumiju kad govorimo o dostojanstvu i nepovredivosti ljudske osobe, o teologiji čovjekova okoliša, koji je danas sve većim zagađenjem ugrožen, iako i tada govorimo više biblijski i skolastički.

Stoga mi se čini da nije manjak toliko u jeziku koliko u uopćenom izlaganju kršćanstva. Morali bismo za evangelizatore imati kurseve za primijenjeno kršćanstvo, na kojima bismo izgradili biblijsku, dogmatsku i moralnu teologiju modernih profesija: onih zaposlenih u higijenskim poslovima grada, socijalnim, prehrambenim, tehničkim, trgovačkim, saobraćajnim poslovima itd. To je sve današnji čovjek, koji očekuje, kad mu se govori, da mu se govori doista o njemu.

9. Za evangelizaciju je od velike važnosti odrediti subjekt evangeliziranja: hoće li to danas pretežno biti hijerarhija ili Božji narod u cjelini s naglaskom na laicima. Na hijerarhiji je misija evangeliziranja, ali je i cijeli Božji narod bitno misionarski narod. Danas hijerarhija ne može većinu poslova obaviti. I dok ona pretežno radi, opasnost je da evangelizira sekularizaciju, a ne sekularizirane ljude, urbanizaciju, a ne urbanizirane seljake, jer hijerarhija nema neposrednog i životnog kontakta sa širokim redovima, u kojima pojedinci žive i djeluju.

Danas se ne živi, osobito ne mladi svijet, odozgo, nego odozdo. Odozdo danas mora biti i pravac evangelizacije, kao što je bio u pred-

konstantinsko doba Crkve. Tada su svi, ne samo oni s karizmom apostolstva, bili solidarni u djelu evangelizacije. Kvasac vjere širio se slobodnim pokretima pojedinačnih volja. Gdje su danas te pojedinačne volje angažirane i u kolikom su broju angažirane? A bit je svakog kršćanina da bude misionar, evangelizator, jer evangelizacija spada na bit Crkve. Tko može biti nešto bez biti koja ga čini da to nešto bude? Kako se moglo dogoditi da imamo pobožne vjernike a da u njima nemamo goruće apostole? Sigurno je da u njima ima bar minimum apostolskog djelovanja. Ali kako se tim minimumom možemo zadovoljiti? Ako se zadovoljimo minimumom evangelizatorskog u njima, zašto se ne zadovoljimo i minimumom pobožnog? U kršćaninu sve pobožno mora biti misionarsko i sve misionarsko mora biti pobožno. Kršćani moraju biti uravnotežena bića, kao što je biće Krista, u kojeg su kršteni, bilo takvo, i pobožno i evangelizatorsko jednako.

Ako danas vjernici s obzirom na obvezu evangeliziranja pružaju iskrivljenu sliku, ozbiljno se moramo pitati što da prije radimo: da prije evangeliziramo svijet ili da prije, iako ne isključivo, razvijamo evangelizatorski smisao u kršćanima? O tom ovisi plan evangelizacije, da li će biti konstantinski ili poapostolski. O tom će ovisiti i pravo uočavanje zapreka i prednosti za evangelizaciju u današnjem svijetu, jer što je zapreka ili prednost za hijerarhiju ne mora biti tako za Božji narod i obratno. Bilo bi interesantno ispitati po kojem ključu evangeliziranja, hijerarhijskom ili laičkom, konstantinskom ili poapostolskom, svrstavamo zapreke i prednosti evangelizacije, kad na njih mislimo.

Zaključak. Problem današnje evangelizacije poziva na mnogovrsne analize i proučavanja bezbrojnih elemenata: apsorbira li administracija previše sila u Crkvi, vodi li se u obnovi liturgije briga o didaktičnom i pastoralnom karakteru kulta, kako funkcioniraju roditelji kao katehete, što je s pastoralnim i svećeničkim vijećima, kako se redovnici uklapaju u život partikularnih Crkava, propovijeda li se otvoreno i integralno kršćanstvo itd. Međutim, ti i slični problemi čine nam se odviše partikularnima i teško djelotvorno rješivima bez uočavanja temeljnijih problema i stavova u evangelizaciji, od kojih smo poneke ovdje spomenuli.

MAJOR EVANGELIZATION PROBLEMS

Summary

The author sees a number of factors as being major evangelization problems, chief among them the following: the concept of the Church as an organization; non-application of the historical development of Christianity; an inability to foresee possible future development; the great gap existing between the heart of Christianity and contemporary civilization; an insufficient summing up of the obstacles in evangelization work; the non-scientific nature of present-day evangelization; a carelessness to present Christianity as a novelty; a lack of theological development in modern professions; and assigning a secondary role to laymen in the work of world evangelization.